

شیواز هکانی فیربوون لای خویندکارانی زانکۆی سلیمانی

(تویژینهومیهکی هه‌لینجراوه له نامهی ماستهر)

فه‌رمان فایق فتاح

پ.ی.د. عبدالصمد أحمد محمد

farman.fatah@univsul.edu.iqabdulsamad.mohammed@univsul.edu.iqزانکۆی سلیمانی کۆلیجی په‌روه‌رده‌ی
بنه‌ره‌ت به‌شی باخچه‌ی مندالان/ پ‌سپۆری:
ده‌روونزانی په‌روه‌رده‌ییزانکۆی سلیمانی کۆلیجی په‌روه‌رده‌ی بنه‌ره‌ت به‌شی
باخچه‌ی مندالان

به‌رواری وه‌رگرتنی تویژینه‌وه: ۲۰۲۵/۵/۱۴

به‌رواری وه‌رگرتنی ره‌زامه‌ندی بلاوکردنه‌وه: ۲۰۲۵/۷/۱۳

پوخته‌ی تویژینه‌وه‌که:

ئامانجی ئەم تویژینه‌ومیه بریتییە لە: زانیی ناستی شیواز هکانی فیربوون لای خویندکارانی زانکۆی سلیمانی، هه‌روه‌ها زانیی ناستی شیواز هکانی فیربوون به‌پێی گۆراوی ره‌گه‌ز، کۆلیج. تویژمه‌ران میتۆدی وه‌سفی په‌یوه‌ندیان به‌کاره‌یناوه، کۆمه‌لگه‌ی تویژینه‌وه‌که پیکهاتوه له‌سه‌رجه‌م خویندکارانی زانکۆی سلیمانی بۆ سالی خویندنی (۲۰۲۴-۲۰۲۵) له‌خویندنی به‌یانیان، که ژماره‌یان (۲۰۶۲۹) خویندکاره، هه‌روه‌ها نمونه‌ی تویژینه‌وه‌که (۱۰۲۲) خویندکاربوون له‌ ره‌گه‌زی نیر و مێ، به‌شیوه‌ی هه‌رمه‌کی چینی رێژه‌یی گونجاو هه‌لبژێردراوه، ئەم ئامرازانه‌ی به‌کارهاتوه، بریتین له‌ پنه‌ری (شیواز هکانی فیربوون) که تویژمه‌ران خۆیان پنه‌رمه‌کیان درووستکردوه، دوا‌ی ده‌ره‌ینانی راستگۆیی و جیگه‌ری، پنه‌رمه‌که جیبه‌جێ کراوه، له‌ گه‌رنگه‌ری ئه‌م ئامرازه ئاماره‌ییانه‌ی به‌کارهاتوه بریتییە له‌ (ناوه‌ندی ژمیره‌یی، لادانی پنه‌ری، هاوکۆله‌کی په‌یوه‌ندی پنه‌رسۆن، ئەلفا کرونباخ، تاقیکردنه‌وه‌ی t-test ، ANOVA)، له‌کۆتایدا تویژمه‌ران گه‌یشتون به‌ کۆمه‌لیک ده‌ره‌نجام و راسپارده‌ و پنه‌نیار، که ئەمانه‌ش گه‌رنگه‌ری ده‌ره‌نجامه‌کانی تویژینه‌وه‌که‌ن:

- ۱- ناستی شیواز هکانی فیربوون لای خویندکارانی زانکۆ به‌شیوه‌یه‌کی گه‌شتی له‌ ناستیکی به‌رز دایه.
- ۲- جیاوازی ئاماری له‌ ناستی شیواز هکانی فیربوون لای خویندکارانی زانکۆ به‌پێی گۆراوی ره‌گه‌ز (نیر و مێ)، له‌به‌رژمه‌ندی ره‌گه‌زی مێ دایه.
- ۳- هه‌یج جیاوازییه‌کی ئاماری نییه له‌ناستی شیواز هکانی فیربوون لای خویندکارانی زانکۆ به‌پێی کۆلیجه‌کانی زانکۆ.

کلێله‌ ووشه‌ : فیربوون ، شیواز هکانی فیربوون.

۱-۱: کیشه‌ی تویژینه‌وه‌که:

فیربوون پرۆسه‌یه‌کی گه‌رنگه‌ له‌ ژياندا به‌جۆریک، که نه‌ک هه‌یج چالاکییه‌کی مروه‌یی لێی بیه‌ش نییه به‌لکو فیربوون به‌ کۆکی سه‌رجه‌م ئەم چالاکیانه‌ دادنه‌رت، که مروف کۆی ئەم موه‌نه‌ تاکه‌که‌سییه‌کانی خۆی لێوه‌ به‌ده‌ست ده‌هه‌نیت، هه‌ر له‌و رێگه‌یه‌شه‌ومیه، که مروف گه‌شه‌ ده‌کات و به‌ره‌و پنه‌ش ده‌چیت، وه‌ک ئاشکرایه‌ فیرخواز به‌ چه‌قی پرۆسه‌ی

پهرومردی دانه نریت، بویه پیوسته خوندکار زانیاری هه بیت لهسه مودیل و شیواز مکانی فیروون و لیبیان تیبگات، ههروهه چنده پیدانی زانیاری به خوندکاران و فیروونیان گرنه، ئه مدهش گرنه، که بزاین جیاوازی تاکایهتی وایکردوه، که جیاوازی هه بیت له شیواز مکانی فیرووندا لای خوندکارانی زانکو، بویه نهوونی زانیاری پیوست لای خوندکاران سهبارت به شیواز جیاوازه مکانی فیروون وایکردوه، که سه جهم دامهزراوه پهرومردیهه کان داوا بکهن، که لهکاتی ماملهکردن لهگهله خوندکاراندا رهچاوی شیواز جیاوازه مکانی فیروونیان بکرنیت (خالدی، ۲۰۱۹: ۵).

پیوسته خوندکار فیروون چوون زانیاری بهدهست بهینیت و سوودی لی ببینیت، ئه مهش تهنه به دابینکردنی شیوازی فیروونی کاریگه ده بیت بو فیروون مکان، چونکه سه مراهی ههله مکانی خوندکاران بو فیروون، و مک دهردهکویت ئاستی فیروونیان بهرو خراپی وکه موبونه دهروات، چونکه خوندکاران دهر فتمی راسته قینه نادوزنهوه بو بهکارهینانی شیوازیکی فیروونی گونجاو بو گهران بهوای زانیاری و ریخستنی و سوودومرگرتن لی (العبودی، ۲۰۱۰: ۳).

کیشهی ئه م توژینهوهیه ئیستا له بهر دهستاندایه ئهوهیه، که به له بهر چاو گرتنی جیاوازی تاکایهتی، خوندکارانی زانکو جیاوازی له شیوازی بیروونیهوه و شیوازی فیروونیان، وه دهرکرنیت ئه م شیوازه رهولی سه مکیان هه بیت له سه مکتوتن له هه ندیک به هره و بابتهی خوندندا، ئه گه ره پیوست بیت به لایهن و بواری مکانی زیرهکی هه لچوونیهوه، ده توانیت سروشتی پسروری و رهنگه پیشه ی داهاتووی خوندکاریش دیاری بکات. بویه پرسیاری سه مکی ئه م توژینهوهیه بریتیه له:-

- ئایا شیواز مکانی فیروون لای خوندکارانی زانکو سلیمانی له چ ئاستیکدایه ؟
- ئایا جیاوازی ههیه له شیواز مکانی فیرووندا لای خوندکارانی زانکو سلیمانی به پی گورای ره گهز (نیر، م).

1-2: گرنگی توژینهوهکه:

پرسیکی گرنه و سه مکی، که ئه م رهو جیگه ی سه رنجی توژره انه، گونجاندنی ریگاو شیواز مکانی وانهوتنهوهیه، که بو شیواز مکانی فیروونی بهکار دههینریت، گونجاندنی ئه م شیوازه خوندن بو خوندکاران ئاسانتر دهکات، ههروهه ماوهی، مانهوهی زانیاریهکان زیاتر و چیژبهخستر دهکات بو زوریهی خوندکاران، که هه ندیکیان ئارمروویهکی تاییهتیان ههیه بو هه ندیک له شیواز مکانی فیروون و هه ندیکی تریش ده توانن شیوازی فیروونیان بهو پییه بگونجینن، که لهگهله پیداو بیستهکانی ئه مکی ئه کادیمیاندا گونجاوه. (الزیات، ۲۰۰۴: ۵۶۶).

شیوازه مکانی فیروون لهوانیه ئاسانکاری بو ئه نجامدانی دهستکوهتی خوندکار بکهن، یان ریگری لیبکهن، خوندکاری سه مکتوتو دهیهوت ئه م شیوازه بهکار بهینیت که لهگهله ئه م بابتهانهی فیروون ده بیت و ئه م ئامانجانهی که کار بو بهدهستهینانیهان دهکات دهگونجیت. (العبدان، ۱۹۹۳: ۱۴۱).

سه مراهی ئه م گرنگی و بایه خانهی که له سه موه خزانه روو، توژره پی وایه، که گرنگی توژینهوهکه له سروشتی گور او مکانهوه سه مچاوه دهگریت، بویه ده توانن له چهند خالیگدا گرنگی توژینهوهکه بههینهروو

۵-۱: پیناسه‌ی چه‌مه‌که‌کان**پیناسه‌ی فیربوون:**

پیناسه‌ی قهره‌چەتانی (۲۰۰۸): فیربوون بریتیه له گۆرانکار کردن له رهفتار ئه‌ویش له‌ریگه‌ی شاره‌زایی و راهینانه‌وه ده‌بیت و به‌رده‌وامیش له‌خۆده‌گریت واته تاک له‌هه‌مۆل و کۆششدا ده‌بیت تاده‌گاته هینانه‌دی حه‌زوو ئاره‌زوو ئامانجه‌کانی (قهره‌چەتانی، ۲۰۰۸: ۱۷).

پیناسه‌ی خویندکاری زانکۆ:

پیناسه‌ی الدار (۲۰۱۵): خویندکاری زانکۆ ئه‌و که‌سه‌یه، که لێهاتوویی ئه‌کادیمی ریگه‌ی پینداوه بگوازیته‌وه بۆ زانکۆ، خویندنه‌که‌ی له‌ چوارچۆیه‌ی پسرپۆریه‌که‌ی تایبه‌تی خویندندا پراکتیک بکات، که دوا‌ی به‌ده‌سته‌ینانی پروانه‌می ئاماده‌ی ئاراسته‌ی ده‌کات له‌ئینوان ته‌مه‌نی (۱۸ - ۲۲) سالی‌دا (الدار، ۲۰۱۵: ۱۳).

پیناسه‌ی شیوازه‌کانی فیربوون:

پیناسه‌ی أبوهاشم (۲۰۰۰): شیوازه‌کانی فیربوون بریتیه له‌ هه‌لۆیستی خویندکاران به‌رامبه‌ر به‌ خویندن له‌ کاتی به‌کاره‌ینان و پرۆسێسکردنی زانیاریا، که له‌ ژیر رۆشایی ئامانج و پالنه‌ره‌کاندا دیاری ده‌کریت که ده‌بیته‌ هۆی گرته‌به‌ری شیواز یان ستراتیژی جیاواز بۆ خویندن (أبوهاشم، ۲۰۰۰: ۶).

پیناسه‌ی الفقهاء (۲۰۰۲): شیوازه‌کانی فیربوون ئه‌و چه‌مه‌که‌یه که ریگه‌کانی تیگه‌یشن، بیره‌ینانه‌وه و چاره‌سه‌رکردنی کیشه‌کان دیاری ده‌کات و شیوازی تاک له‌ گۆکردنه‌وه و چاره‌سه‌رکردنی زانیاریه‌کان و تیکه‌له‌کردنی له‌ پینکه‌ته‌ی مه‌عریفی و هه‌لگرتنی له‌ یاده‌موری درێژخایهن و به‌کاره‌ینانیان له‌ بارودۆخه‌ جیاوازه‌کانی ژبانه‌دا له‌خۆ ده‌گریت (الفقهاء، ۲۰۰۲: ۱۳).

پیناسه‌ی ماک و دویر: شیوازی فیربوون بریتیه له: شیوازیکی جیگیر له‌ چۆنیه‌تی به‌ده‌سته‌ینان و پرۆسێسکردنی زانیاریا لای تاکه‌کان، بریاردان و مامه‌له‌کردن له‌گه‌ڵ ژینگه‌دا (عیسی، ۲۰۰۶: ۱۷).

پیناسه‌ی لیانا جابر ومها قرعان (۲۰۰۴): شیوازه‌کانی فیربوون بریتین له‌ کۆمه‌لێک تایبه‌تمه‌ندی و رهفتار که له‌ که‌سه‌که‌وه بۆ که‌سه‌کی تر جیاوازه، ئه‌م رهفتارانه‌ تایبه‌تن به‌ چاره‌سه‌رکردن و گه‌رانده‌وه‌ی زانیاری، که به‌ نۆره کاربگه‌ریان له‌سه‌ر شیوازه‌کانی فیربوون هه‌یه (جابر و قرعان، ۲۰۰۴: ۱۴).

پیناسه‌ی گریگور (2004) ، Gregor): شیوازه‌کانی فیربوون بریتیه له‌ کۆمه‌لێک ئه‌دای جیاواز که فیرخواز له‌ ژینگه‌ی ده‌رووبه‌ریه‌وه زانیاری و مه‌ده‌گریت و پیتشوازییان لێده‌کات و فیریان ده‌بیت، به‌ئامانجی خۆگۆنجاندن له‌گه‌له‌دا، که دوا‌جا ده‌بیته‌ به‌لگه‌ له‌سه‌ر فیربوونی ئه‌و که‌سه (جاری، ۲۰۱۵: ۳۲).

پیناسه‌ی فلدار و سلفرمان (selvrman and felder): شیوازه‌کانی فیربوون بریتیه کۆمه‌لێک هه‌لسۆکه‌وتی مه‌عریفی، سۆزداری و ده‌روونی که پینکه‌وه کار ده‌کهن و هک نیشاندهریکی تا راده‌یه‌ک جیگیر، بۆ چۆنیه‌تی تیگه‌یشن و کارلێککردن و وه‌لامدانه‌وه‌ی فیرخواز بۆ ژینگه‌ی فیربوون (عبد الحسین، ۲۰۱۵: ۱۶۶).

پیناسه‌ی تیۆری شیوازه‌کانی فیربوون:

له‌بهر رۆشنایی ئه‌وپیناسانه‌ی سه‌رموه توێژه‌ر به‌م شێوه‌یه پیناسه‌ی شیوازه‌کانی فیربوون ده‌کات که بریتیه له کۆمه‌لیک ره‌فتاری مه‌عریفی تاکه‌کان له‌و شیوازه‌یه سه‌ندراوانه‌ی، له‌ریگه‌یه‌نامه‌یه فیرده‌بن و ئاماژه‌ن بۆ باشتر فیربوون و هه‌لوێستی خۆبندکاران له‌کاتی به‌کاره‌ینان و پرۆسێسکردنی زانیاریدا، هه‌لگرتنی زانیارییه‌که و به‌کاره‌ینانه‌وه‌ی له‌ بارودۆخه جیاوازه‌کانی ژياندا و بریاردان و مامه‌له‌کردن له‌گه‌ڵ ژینگه‌دا، که ئه‌مه‌ش له‌تاکیکه‌وه بۆ تاکیکه‌تر جیاوازه.

پیناسه‌ی ریکاری شیوازه‌کانی فیربوون:

بریتیه له‌و نهرمه‌یه‌ی که توێژه‌ر له‌ ریگه‌ی نمونه‌ی توێژینه‌وه‌که‌وه سه‌بارت به‌ گۆراوی شیوازه‌کانی فیربوون ده‌ستی ده‌که‌وێت.

به‌شی دووهم چوارچێوه‌ی تیۆری و توێژینه‌وه‌کانی پێشوو:**۱-۲: شیوازه‌کانی فیربوون:**

شیوازه‌کانی فیربوون کۆمه‌لیک هه‌لسوکوت ده‌نوێنن، چ مه‌عریفی، سۆزداری، یان فسیۆلۆجی، که بریتین له‌ تاییه‌تمه‌ندی فیرخوازان، و ئه‌م ره‌فتارانه‌ وه‌ک نیشانه‌دریک خزمه‌ت ده‌کهن بۆ ئه‌وه‌ی فیرخوازان چۆن ژینگه‌ی په‌روه‌ده‌یی خۆیان ده‌بینن، چۆن مامه‌له‌ی له‌گه‌ڵدا ده‌کهن و چۆن وه‌لامی وروژینه‌ره‌کان بده‌نوه (Lawrence, 1984:3).

شیوازی فیربوون شیوازی خۆبندکاره بۆ تیگه‌یشتن له‌ شته‌کانی ده‌وره‌یه‌ی، هه‌روه‌ها ده‌سته‌واژه‌ی میتۆدی مه‌عریفی ئه‌و ده‌سته‌واژه‌یه‌یه، که ئه‌ندامانی کۆمه‌له‌ی زانستی په‌روه‌ده‌یی ئه‌مریکی له‌ توێژینه‌وه‌کانیادا به‌کاری ده‌هێنن، به‌لام چه‌مکی شیوازی فیربوون له‌ جیاتی ئه‌وه به‌کارهاتوه له‌بهر گرنگی په‌روه‌ده‌یی راسته‌وخۆ و دروستی پراکتیکی بۆ په‌روه‌ده‌ له‌ ناوه‌نده‌کانی خۆبنددا، سه‌رپرای جیاوازی ناوه‌که هه‌م شیوازی فیربوون و هه‌م شیوازی مه‌عریفی ئاماژه به‌و شیوازه ده‌کهن که خۆبندکار په‌یره‌ی ده‌کات له‌ گه‌ران به‌دوای مانا‌کانی بابه‌ته‌کانی ده‌وره‌یه‌ی بۆ فیربوونی ئه‌و مانایانه هه‌ریه‌که‌یان به‌ پێی تیگه‌یشتنی خۆی (حمدان، ۱۹۸۵: ۱۹).

داس (DASS) پێیوایه که شیوازه‌کانی فیربوون و شیوازی مه‌عریفی دوو زاواهی جیاوازان، وه‌ک له‌لایه‌ن سنیرنیرگ و گریگۆ-رینکۆرت (2001) باسکراون، به‌ دوو ئاراسته‌دا په‌ره‌ی سه‌ندوه.

ئاراسته‌ی یه‌که‌م: چه‌مکی شیوازه مه‌عریفیه نهریتیه‌کان له‌ ژینگه‌ی قوتابخانه‌دا به‌کاره‌ینرا، هه‌ول‌درا جیاوازییه تاکه‌که‌سییه‌کان له‌ ده‌ستکه‌وت و ئه‌نجامدان له‌ ریگه‌ی میتۆده‌که‌نه‌وه روون بکریته‌وه.

ئاراسته‌ی دووهم: به‌کاره‌ینانی چوارچێوه‌یه‌کی نوێ بۆ لیکۆلینه‌وه له‌ شیوازه‌کانی فیربوون و فیڕکردن له‌سه‌ر بنه‌مای ئه‌زمونه‌کردن، ئه‌مه‌ش بووته هۆی دروستبوونی چه‌ندین تیۆری، له‌وانه تیۆری فیربوون، تیۆری فیڕکردن و شیوازی فیربوون که په‌یه‌ه‌ندییان به‌ هه‌لبژاردنی پێشه‌ی گونجاوه هه‌یه (الوقاد، ۲۰۱۱: ۴۵).

له‌ نه‌جامی ئاراسته جیاوازه‌کانی تیبینی کردنی ئه‌م دیارده‌یه - شیوازه‌کانی فیربوون، (کانون Canon) و (هویت Hewit) (2000)، باس له‌وه ده‌کهن که زحمه‌ته پیناسه‌یه‌کی دیاریکراو بۆ شیوازی فیربوون بکریته، چونکه هه‌ر

تویژ مریک ئارمزوی خۆی سنووردار دهکات بۆ رهههندیکی دیاریکراو و ئامرازی پێوانهکردنی جیاواز لهوانی دیکه بهکاردههینیت، ئهمه جگه له لاوازی له راستگویی و جیگیری نامراز مکانی پێوانهکردندا، بهلام سهرمراي سهرچاوه جیاوازمکان بۆ پێناسهکردنی شێواز مکانی فیربوون، بنهما فیکری و تیۆریهکانی هاوهران لهسهر ئهوهی که شێوازی پهسهندکراوی تاکهکسه بۆ بهدهستهپێنان و پرۆسیسکردنی زانیاری (عیسه: ۲۰۱۶، ۲۲۵).

دهستهواژهی شێوازی فیربوون ئاماژهیه بۆ کۆی پرۆسه راستهوخۆکان له کاتی فیربووندا، پهیهسته به مهیلیکی گشتی بهرمو شێوازیکی بۆ فیربوون، که له لایهن تاکهوه تیشکی دهخریته سهر و پیشکش دهکرتیت، شێوازمکانی فیربوون ئهوه ستراتیژیانهن، که تاک له بهواداچوونی سهرکهوتنیدا دهیگریته بهر له تهواوکردنی ئهرکهکانی فیربوون (Robotham, 1991:1).

گرنگه بۆ پهروهدهکاران یارمهتی خویندکاران بدن بۆ دۆزینهوهی میتوده باشهکانی فیربوونیان و سوود لێوهگرتن و دواتر پهرمیان پێیدن، چونکه زانیاری خویندکار لهسهر شێوازمکانی فیربوونهکهی یارمهتی دهدات، که ستراتیژییهکانی رووبهروبوونهوهی ئاستهنگیهکان بهکاربهینیت و پهیهی پێیدات به مهبهستی پرکردنهوهی کهموکورتیهکانی خاله لاوازمکانی و سوود و مرگرتن له خاله بههیزمکانی. (Bogod, 2002:4).

۱-۱-۲: تابهتمه نديهکانی شێوازی فیربوونی پهسهندکراوی خویندکاران:

شێوازمکانی فیربوون چهندین تابهتمه نديیان ههیه، دیارترینیان ئهمانهن:

- 1 - شێوازمکانی فیربوون شێوازیکی کهسییه، که بهکار دیت بۆ مامهلهکردن لهگهڵ زانیارییهکاندا.
- 2 - شێوازمکانی فیربوون بهر ههمی فاکتهره کهسییهکانن و کاریگهرن بهو بارودۆخه، که له کاتی خویندندا ههیه.
- 3 - شێوازمکانی فیربوون پیکهاتهی گریمانهیین و راستهوخۆ تییینی ناکرتیت، بهلکو له ههلسوکهوتی فیرخواز له کاتی بارودۆخهکانی فیربووندا دهردهکهوتیت.
- 4 - خویندکاران دهستکهوتی نهکادیمی زیاتر بهدهست دههینن کاتیک بهشیهیهک وانه دهگوتریتهوه که لهگهڵ شێوازی فیربوونیان بگونجیت.
- 5 - شێوازمکانی فیربوون یهکیکه له تابهتمه نديیه مهعریفیهکانی تاک.
- 6 - شێوازمکانی فیربوون کۆمهلیک تابهتمه ندي کهسایهتین، که له ژینگهیهکی دیاریکراوی فیربوون، شێوازی و سهرچاوهکان بۆ ههندیکی فیرخواز کاریگهر و بۆ ههندیکی تر ناکاریگهر دهکات.
- 7 - شێوازمکانی فیربوون به جیگیری رێژهیی دهناسرتین، توانای گۆرانکاری، یان دهستکاریکردنیهان ههیه، بهلام له ماوهی ژیانی تاکدا به خیرایی ناگۆردرتین ئهمهش بهو مانایهیه که دهتوانین پێشبینی ئهوه شێوازه بکهین که تاک له بارودۆخهکانی دواتر دا پهیرهوی لینهکات.
- 8 - شێوازمکانی فیربوون یارمهتی تاک دهنن له لیکدانهوهی پرۆسهکاندا. (قاجوم، ۲۰۲۱: ۶).

9- شیواز مکانی فیربوون په یو مندیبیان به فورمی چالاکیی مه عریفیه وه هیه که تاک پر اکتیزه ی دهکات، نهک به ناو مروکی ئه م چالاکییه، هر بویه نمازه به جیاوازی تاکه کان دهکین له پرۆسهکانی مه عریفیدا وهک: تیگه شتن، بیرکردنه وه، یان چاره سه رکردنی کیشه کان.

10- شیواز مکانی فیربوون نامرازیکی کاریگرن له روونکردنه وه ی رهفتار له بارودوخه جیاوازهکاندا، به یو پییه ی توانای ئه ممان پیده به خشیت له روانگیه کی گشتگیره وه سهیری که سایه تی بکهین، به یو پییه ی شیواز مکانی فیربوون تاییه ت نین به لایه نی مه عریفی که سایه تی تنها، به لکو به گشت لایه نهکانی که سایه تییه وه.

11- شیواز مکانی فیربوون دوو جه مسهرین، ئه مهش جیاوان دهکاتمه له توانا دهروونیهکانی وهک زیره کی، زانراوه که تا پیشکی تاک له توانا دهروونیهکان زیاتر بیت، باشتره، به لام سه باره ت به شیواز مکان، هر جه مسهریک له ژیر بارودوخی تاییه ت یان دیاریکراودا به های خوی هیه.

خویندکاران له گروپنیکا به چهن دین شیوه فیردهین، ئه دای ئه م خویندکارانهش له بابه تگه لی جیاوازی په رومردها په یومندی به شیواز مه هیه، که له ریگه یه وه فیردهین، دهسته که تهکانیان ئه رینی و کاریگه تر دهین کاتیک به شیوازه په رومرده یانه فیردهین که له گه ل شیوازی فیربوونیاندا بگونه جیت.

له بهر روشنایی ئه مانه ی سه رمه وه دهنانین بلین، که چهن دین پۆلینکردن بۆ شیواز مکانی فیربوون هیه، هر پۆلینکردنیک مامه له له گه ل ره ههنده جیاوازهکاندا دهکات، که له ریگه یه وه ستانداردهکان بۆ شیواز مکانی فیربوون په ریمان پیدراوه، بویه زانینی شیواز مکانی فیربوون یارمه تی ئه وه که سانه دهکات، که له ناو پرۆسه ی په رومرده و فیرکردندا کار دهکن، بۆ بهر زکردنه وه ی ناستی فیربوونی خویندکار و مانه وه ی ئه م فیربوونه بۆ ماوه یه کی دریزتر، به گونجاندنی ستراتیژییهکانی فیرکردن له گه ل شیواز مکانی فیربوون، هه لبژاردنی ئه مومونی په رومرده یی گونجاو و هه مه چه شنکردنی چالاکییهکان بۆ ئه وه ی له گه ل ئه م شیوازهکاندا بگونه جیت. (المسعدین، ۲۰۱۱: ۲۰).

۲-۲: توژیینه وهکانی پینشوو: شیوازهکانی فیربوون:

1- توژیینه وه ی (الضمور، ۲۰۰۸): ناو نیشانی توژیینه وه که بریتیه له: په یومندی نیوان شیوازه باوهکانی فیربوون له نیوان خویندکارانی زانکو له هریمی باشووری ئوردن و دهسته که وتی ئه کادیمی و خوکارایی.

نامانجی توژیینه وه که زانینی په یومندی نیوان شیوازه باوهکانی فیربوون بوو له نیوان خویندکارانی زانکو له هریمی باشووری ئوردن و دهسته که وتی ئه کادیمی و خوکارایی ئه کادیمی، توژیهر میتودی توژیینه وه ی وه سفی به کارهیناوه، له پرووی قه باره ی نمونه وه (975) خویندکاری نیر و می به شدار بیان له توژیینه وه که دا کردوه له خویندکارانی زانکوکانی باشووری ئوردن، موعته، ئه لوسین، ته فیلا و ئه لبلقا، له هه موو په سپوریهکان، و تاکهکان به شیوازی نمونه گرتنی هه رمه کی چیندار هه لبژیردران بۆ نوینه رایه تیکردنی نیر و می له هه موو په سپوریهکان، پیوه مکانی شیوازه مکانی فیربوون له شیوه ی فورمی راپرسیدا به کارهینراوه، که توژیهر ناماده ی کردبوو، که پیکهاتبوو له (۱۰۴) برکه، هه روه ها توژیهر پیوه ی (ASE) به کارهیناوه که په ره ی پیدراوو بۆ زمانی کوری، و له لایه ن کیم و پارکه وه له سالی (۲۰۰۰) دا سه لمیندرا که جیی متمانیه، شیوازه مکانی ناماری وه سفکه ر به کارهینراون بۆ لایه نی ناماری توژیینه وه که، له وان هس ناوه نه ژمیری و لادانهکان و شیکاری جیاوازی دووانی. (۲۳) جیاوازی به پیی گوروهکانی ره گمز و په سپوری به به کارهینانی هاوکۆله کی په یومندی پیرسون له نیوان شیوازه جیاوازه مکانی فیربوون،

۲-۳: کۆمه‌لگه‌ی توژیینهوه‌که:

کۆمه‌لگه‌ی توژیینهوه سه‌رجه‌م ئه‌و تاکانه‌یه، که له خه‌سه‌له‌تیکه‌ی تیبینی‌کر او دا هاو به‌شن (بۆکانی، ۲۰۱۶: ۱۲۵) کۆمه‌لگه‌ی توژیینهوه‌که پیکهاتوه له سه‌رجه‌م خویندکارانی به‌کالۆریۆس له‌زانکۆی سلیمانی بۆ خویندنی به‌یانان، که بۆسالی خویندنی (۲۰۲۴-۲۰۲۵) به‌رده‌وامن له خویندن بریتی بوون له (۲۰۲۹) خویندکار، (۸۱۶۳) خویندکار له ره‌گه‌زی نیر و (۱۲۴۶۶) خویندکار له ره‌گه‌زی مێ بوون، توژی‌هران ئاماری خویندکارانیان له به‌ریو به‌رایه‌تی نامار و به‌واداچوون و تۆماری گشتی زانکۆی سلیمانی و هرگرت، خویندکاران دابه‌شبوون به‌سه‌ر (۲۱) کۆلیجدا وه‌ک له خسته‌ی ژماره‌(۱) دا پروونکر اوته‌وه.

خسته‌ی ژماره (۱)

ژماره‌ی خویندکارانی زانکۆی سلیمانی بۆ سالی خویندنی (2025-2024)

خویندکاران	کۆلیج			زانکۆ	ژ
	نیر	مێ	کۆ		
661	390	271	پزیشکی ددان	سلیمانی	1
377	190	187	پزیشکی فینتیرنهری	سلیمانی	2
372	295	77	په‌ستاری	سلیمانی	3
252	159	93	په‌روه‌ده و زانسته مروڤیه‌کان (سه‌ید صادق)	سلیمانی	4
1213	717	496	زانست	سلیمانی	5
7	6	1	زانسته ژینگه‌یه‌یه‌کان (شارباژیر)	سلیمانی	6
1628	1151	477	زمان	سلیمانی	7
1141	430	711	ئه‌ندازیاری	سلیمانی	8
3370	2573	797	په‌روه‌ده‌ی بنه‌ره‌تی	سلیمانی	9
724	350	374	زانسته ئیسلامیه‌یه‌کان	سلیمانی	10
584	385	199	زانسته ئه‌ندازیارییه‌ کشتوکالییه‌یه‌کان	سلیمانی	11
1114	595	519	بازرگانی	سلیمانی	12
664	486	178	یاسا	سلیمانی	13
1775	991	784	کارگیری و ئابووری	سلیمانی	14
300	159	141	زانسته رامیارییه‌یه‌کان	سلیمانی	15
349	207	142	هونه‌ر جوانه‌یه‌یه‌کان	سلیمانی	16

950	273	677	پهروردهی جهستهیی و زانسته وهرز شیهکان	سلیمانی	17
910	711	199	پهرورده	سلیمانی	18
759	441	318	دهرمانسازی	سلیمانی	19
1912	934	978	پزیشکی	سلیمانی	20
1567	1023	544	زانسته مروفایه تیهکان	سلیمانی	21
20629	12466	8163	کۆی گشتی		

3-3: نموونهی توژیژینهوهکه:

نموونهی توژیژینهوه بریتیه له پیکهاتهیهکی توژیژینهوه، که نوینهرایهتی کۆمهلگهی توژیژینهوهکه دهکات بو ئهوهی بهشیهیهکی راست و دروست کۆمهلگهی توژیژینهوهکه بنوینیت دهبیت له ههلبژاردنیدا پهیرهوی چهند یاسا و ریسایهکی دیاریکراو بکریت و بتوانریت ئهجامهکانی بگشتتیزیت بهسههر کۆمهلگهی توژیژینهوهدا(العزای، 2008: 162).

توژیژ له دواي گهران و بهدواداچوونی به توژیژینهوهکانی پێشوودا و کتیهکانی میتودی زانستی و راویژکردن به پسپور و شارهزایان توانی ژمارهی نموونهی توژیژینهوهکهی دیاری بکات، نموونهی توژیژینهوهکه لهخویندکارانی(8) کۆلیجی زانکۆی سلیمانی پیکهاتبوو، که نهوانیش خویندکارانی قوناغی سیهیمی کۆلیجهکانی (زانست و ئهندازیاری و زانسته ئهندازییه کشتوکالییهکان و پهرورده و پهروردهی بنهرهت و کارگیری و نابوری و زانسته مروفایه تیهکان و زمان) بوون، که ژمارهی خویندکارانی قوناغی سیهیمی ئهوه(8) کۆلیجه بریتی بوون له(2041) خویندکار له رهگهزی نیر و می، ههروهکو لهخستهی ژماره(2) دا روونکراوتهوه

خستهی ژماره (2) دابهشبوونی سههرجهم خویندکارانی (قوناغی سیهیم)ی نهو کۆلیجانهی که وهک نموونهی

توژیژینهوهکه وهرگیراون بهپینی رهگهز

ژ	کۆلیج	نیر	می	کۆ
1	پهروردهی بنهرهتی	177	534	711
2	زانست	130	179	309
3	زمان	97	219	316
4	ئهندازیاری	132	74	206
5	زانسته ئهندازیارییه کشتوکالییهکان	37	87	124
6	کارگیری و نابوری	194	197	391
7	زانسته مروفایه تیهکان	99	170	269
8	پهرورده	51	164	215
	کۆی گشتی	917	1624	2541

شایانی باسه دوای دابهشکردنی پیومری شیواز هکانی فیروون بهسەر، سەرجهم خویندکارانی قوناغی سئیهمی ئه (8) کۆلیجهدا توێژهران (1022) پیومریان بهدهست گهیشتهوه، که له لایهن خویندکارانهوه بهشیوهیهکی راست و دروست سەرجهم برهگهکانی پیومرهکه پرکرا بۆوه ههروهک له خشتهی ژماره (3) دا خراوته روو.

خشتهی ژماره (3) دابهشبوونی نمونهی توێژینهوهکه بهپێی رهگهز

255	رهگهزی نیر
767	رهگهزی می
1022	کۆی ژمارهی نمونهی توێژینهوهکه

3-3-1: نمونهی سههتایی توێژینهوه:

توێژهران نمونهیهکی سههتاییان، که بێک هاتبوو له (100) خویندکار له رهگهزی نیر و می له کۆلیجهکانی زانکۆی سلیمانی ههلبژارد. سوود لهم نمونه سههتاییه وهگریره وه بۆدیاریکردنی تایبتهمهئدییه سايكۆمهتریهکانی نامرازی پیوانهکردنهکان له توێژینهوهکهدا وهک دیاریکردنی (جیگیری، راستگۆی و ئاستی روونی برهگهکان و کاتی پیویست بۆ وهلامدانهوه).

3-4: نامرازی توێژینهوه:

بۆگهیشتن بهئامانجهکانی توێژینهوهکه واپیویست بوو توێژهران بۆ پیوانهکردنی ههیهکه لهگۆراومکانی (شیواز هکانی فیروون و زیرهکی ههلهچوونی) پیوانهی گونجاو ئامادهبکهن، ههروهک له خوارهوه روونکراوتهوه.

3-5: فۆرمی راوهرگرتن بۆ پیوانهکردنی شیواز هکانی فیروون

لهبهه ئهوهی نامانجی ئهم توێژینهوهیه بریئیه له پیوانهکردنی شیواز هکانی فیروون و پهیههندی بهزیرمکی ههلهچوونی له لای خویندکارانی زانکۆی سلیمانی، پیویستی به کۆکردنهوهی زانیارییهکی فراوان ههیه، سهههراي بلاوی سامپلی توێژینهوهکه، پاش وهرگرتنی رای شارهبایان، توێژهران پنیان و ابوو فۆرمی راوهرگرتن نامرازیکی گونجاوه بۆ کۆکردنهوهی زانیارییهکانی لیکۆلینهوهکهی. فۆرمی راوهرگرتن لهو نامرازانیه، که له توێژینهوهی وهسفکاری دا زۆر بهکارهینانی ههیه، له توێژینهوه پهروهدهیی و دهرهونیهکاندا (کشرود، 2007: 199). دهییت ئهوهش بزانیان، که نامانج له بهکارهینانی فۆرمی راوهرگری (استیبیان) گهیشته بهزانیاری و راوبۆچونهکان، که ناکریت به نامرازمکانی دیکه دهستمان بکهوئیت، ههروهها ههله دهرهخسینیت بۆ کهسی وهلامدر، که بهنازادانه و راشکاوانه وهلامی پرسیارمکان بداتهوه، سهههراي ئهوهی فۆرمی راوهرگری له زۆرتین نامرازه بلاومکانه بههوی ئاسانی جیههچیکردنی بهسههه کۆمهلهگهیهکی گهوره له کاتیکی کهمدا، ههروهها ئاسان شیکردنهوهی ئهنامهکان (جابر و کاظم، 1973: 256). لهبههه بوونی پیوانهیهکی گونجاو بۆ پیوانهکردنی شیواز هکانی فیروون توێژهران ههستان، به دروستکردنی پیوانهیهک بۆ پیوانهکردنی گۆراوی (شیواز هکانی فیروون) و توێژهران بههه کرداری بنیاتنان

ئاراسته یان گرت (Allen & Yen) ئاماژه بوه دهکمن، که کرداری بنیاتنانی هەر پیوه ریک بهگشتی به چوار قوناغی سههر مکیدا دهروات:

1. پیلاندانان بۆ پیوه ریکه و دیاری کردنی ئهو بوار و تههرانهی برهگهکان لهخۆدهگریت.
2. دارشتنی برهگهکان بهینی ئهو تههر و لایهناهی دیاریکراوه.
3. جیهه جیکردنی برهگهکان به سههر سامپلێک لهکۆمهلهگهی توژیینهوهکه.
4. شیکار کردنی برهگهکانی پیوه ریکه.

۱-۵-۳: فۆرمی راوهرگرتنی کراوه:

له بهر ئهوهی توژیهران ئامرازیک ئاماده کراویان دهست نهکوت، که وهک پیویست بیت بۆ مه بهستهکانی توژیینهوه که بیان، ههستان به نهجامدانی لیکۆلینهوهیهکی سههرتایی بۆ به دهست هینانی زانیاری سههرتایی بۆ دروستکردنی فۆرمی راوهرگری کۆتایی، چونکه ههلیکی باشتەر دهرهخسینیت بۆ زانیی باشترین ریگه و شیواز له دواندنی بهشدار بووانی توژیینهوه که ناسینی تایهته مهندی و سهروشتیان (کشرو، 2007: 201). بۆ ئهم مه بهسته فۆرمیکه راوهرگرتنی کراوهیان پیشکesh به نمونهیهک ماموستایان کرد، که ژمارهیان (40) ماموستا بوو ئهم پرسیاره ی له خۆگرتبوو (به رای بهرێزنان تایهته مهندی ئهو شیوازانه کامانه، که خۆیندکار بهکاریان دههینیت بۆ ئهوهی باشتەر زانیاریهکان و بهرگریت و فیریان بیت)، ههروهها داواشیان لیکرا بوو سههرنج و تیبینهکانیان بخههروو، پاشان نهجامی راپرسییهکه بووه هۆی دروستکردنی (۴۲) برهگه.

۶-۳: راستگۆی روالهت:

مه بهسته له راستی روالهتی ئامرازیک توژیینهوه، ئایا ئامرازهکه له رووکesh و روالهتدا، تچهند دیاردهکه دهپیوت، بۆ ئهو مه بهستهش برهگه و پرسیارهکان پیشانی چهند کهسکیک سپۆر و شارهزای بوارهکه دهریت، بۆ ئهوهی رای خویان له سههر یهکه به یهکهی دهر بېرن (بۆکانی، ۲۰۱۶: ۱۷۴)، بۆ دیاریکردنی راستگۆی روالهت توژیهر پهنا ی برده بهر راوبۆ چوونی شارهزایان، بۆ ئهو مه بهسته پیوانهکه خرایه بهر دهست (۱۹) شارهزاو سپۆری (دهر و نزان ی پهروه دهیی و ریگاکانی وانهوتنهوه و پیوانهوه ههلسهنگاندن و دهر و نزان ی کلینیکی و فهلسهفه ی پهروه ده و پهروه ده ی تایهت و دهر و نزان ی کهسیتی)، داویان لیکراوه راوبۆ چوونی خویان سههارت بهگونجای برهگهکان و بژاردهکان دهر بېرن و ههگرۆر انکار یهک پینان باشه پیشنیازی بکمن، دوا ی کۆکردنهوه ی فۆرمهکان، بهینی بۆ چوونی شارهزایان تهنها ئهو برهگانه مانهوه که ریژه ی ریکهوتن له سههر مانهوهیان یاخود لابر دنیان (77%) بوو، بهم شیویه لهکۆی (42) برهگه (7) برهگه لابران، که بریتیی بوون له برهگهکانی (۳، ۱۲، ۲۳، ۲۵، ۲۷، ۲۸، ۳۲)، برهگهکانی دیکه وهک خویان مانهوه بهم جۆرهش ژماره ی برهگهکان بوون به (35) برهگه و راستی گشتی فۆرمی راوهرگرتن شیواز هکانی فیر بوون (86%) بوو.

۷-۳: هاوکۆله ی جیاکاری بۆ برهگهکانی پیوه ری شیواز هکانی فیر بوون:

به مه بهسته دلنیا بوون له بوونی مه رجهکانی راستگۆیی و جیگیری و توانای جیاکاری له نیوان برهگهکانی پیوانه پرسیارهکانی تاقیکردنهوه توژیهران شیکاری ئامارییان بۆ سههرجهم برهگهکانی پیوانهکه نهجامدا له ریگه ی ئهم ههنگاوانه ی لای خوارهوه:

۳-۷-۱: هاوکۆلکه‌ی جیاکاری بۆ برگه‌کانی پیوانه‌که:

ئهم ریگه‌یه پشت به جیاکاری ده‌بەستتیت لهنیوان ئهو تاکانه‌ی تایبەتمەندی پیوانه‌کر اویان تیدا به‌دی‌ه‌کریت و ئه‌وانه‌ی تیا‌یندا به‌دینا‌کریت، ئهم ریگه‌یه ئاماژه‌یه‌کی خیرا به‌را‌ده‌ی راست‌گۆی پیوانه‌که ده‌دات (عبدالرحمن، ۲۰۰۷: ۱۹۲). توێژهر هاوکۆلکه‌ی جیاکاری بۆ برگه‌کانی پیوانه‌ی شیواز هکانی فیربوون دهر هیناوه به پشت به‌ستن به‌م ههنگاوانه‌ی لای خواره‌وه:

أ. ریزبه‌ندی کردنی ئهو نمرانه که تاکه‌کانی نمونه‌ی توێژینه‌وه‌که به‌ده‌ستیان هیناوه له به‌رزترین نمره بۆ نزمترین نمره.

ب. دابه‌ش‌کردنی نمره‌کانی نمونه‌ی توێژینه‌وه‌که بۆ دوو گروپ، گروپێک که زۆرترین نمره‌یان به‌ده‌سته‌یناوه به ریزه‌ی (27%)، که ژماره‌یان (40) خویندکار بوو، و گروپێک، که کمترین نمره‌یان به‌ده‌ست هیناوه به ریزه‌ی (27%)، که ژماره‌یان (40) خویندکار بوو، دورخستنه‌وه‌ی ئهو گروپه‌ی که ناوه‌ندبوون.

ج. به‌کاره‌ینانی تاقیکردنه‌وه‌ی تانی بۆ دوو نمونه‌ی سه‌ربه‌خۆ (T-test for two Independent samples) به‌کاره‌ینانی به‌نامه‌ی ئاماری (SPSS) بۆ ههر برگه‌یه‌ک، له ئه‌نجامدا دهرکه‌وت که سه‌رجه‌م برگه‌کانی پیوانه‌ی شیواز هکانی فیربوون توانای جیاکاریان هه‌یه. وه‌ک له خشته‌ی ژماره (۴) دا خراوته‌روو.

خشته‌ی (۴): هاوکۆلکه‌ی جیاکاری بۆ برگه‌کانی پیوه‌ری شیواز هکانی فیربوون

نرخ‌ی تانی هه‌ژمار‌کراو	گروپ‌ی نمره نزمه‌کان		گروپ‌ی نمره به‌رزه‌کان		ژماره‌ی برگه
	لادانی پیوه‌ری	ناوه‌ندی ژمیره‌یی	لادانی پیوه‌ری	ناوه‌ندی ژمیره‌یی	
5.123	.93420	2.4545	.80904	4.3636	۱
4.949	.77460	3.0000	.68755	4.5455	۲
5.200	1.34840	2.2727	.67420	4.6364	۳
4.909	1.00905	2.2727	.70065	4.0909	۴
6.248	.60302	2.1818	.87386	4.1818	۵
5.123	.92442	2.6364	.82020	4.5455	۶
9.925	.82020	2.5455	.00000	5.0000	۷
6.100	.77460	2.0000	1.20605	4.6364	۸
6.197	.87386	3.1818	.30151	4.9091	۹

4.711	1.07872	3.1818	.40452	4.8182	۱۰
5.677	.89443	3.0000	.46710	4.7273	۱۱
9.037	.70065	3.0909	.00000	5.0000	۱۲
9.522	.98165	2.1818	.00000	5.0000	۱۳
9.803	.70065	1.9091	.64667	4.7273	۱۴
4.869	1.26491	3.0000	.30151	4.9091	۱۵
3.190	1.55505	3.2727	.40452	4.8182	۱۶
8.076	.94388	2.0909	.60302	4.8182	۱۷
7.376	.92442	2.3636	.60302	4.8182	۱۸
7.547	.98165	1.8182	.68755	4.5455	۱۹
4.762	1.13618	2.0909	1.00905	4.2727	۲۰
4.503	1.27208	3.2727	.00000	5.0000	۲۱
6.779	.75076	2.1818	.82020	4.4545	۲۲
5.594	.94388	2.0909	1.03573	4.4545	۲۳
4.627	1.10371	2.7273	.80904	4.6364	۲۴
5.602	1.16775	1.8182	1.03573	4.4545	۲۵
6.197	1.16775	2.8182	.00000	5.0000	۲۶
7.951	1.13618	2.0909	.30151	4.9091	۲۷
7.752	.92442	2.6364	.30151	4.9091	۲۸
4.776	1.43970	2.4545	.64667	4.7273	۲۹
3.141	1.28629	3.3636	.64667	4.7273	۳۰
6.128	1.12815	2.4545	.60302	4.8182	۳۱
7.038	1.32802	2.1818	.00000	5.0000	۳۲

7.216	1.12815	2.5455	.00000	5.0000	۳۳
6.950	.92442	1.6364	1.03573	4.5455	۳۴
6.956	.90453	1.7273	.93420	4.4545	۳۵

۳-۸: په یوه ندری نمره ی هر برگه یه که به نمره ی گشتی پیوه ره که:

بهمه بهستی دیار یکردنی په یوه ندری نمره ی هر برگه یه که به نمره ی گشتی پیوانه ی شیواز مکانی فیروبون، دواتر به به کار هینانی هه گبه ی ناماری بؤ زانسته کومه لایمه تیه کان (SPSS) هاوکولکه ی په یوه ندری پیوسون (person) له نیتوان برگهکانی پیوانه که به کوی گشتی پیوانه کیان دوزیبوه، له نجامدا درکوت، که سرجه م هاوکولکهکانی برگهکان به لگه داری ناماریان هه بوو له سر ناستی به لگه داری (0.05)، وهک له خشته ی ژماره (۵) دا دیاره.

خشته ی (۵): هاوکولکه ی په یوه ندری نمره ی هر برگه یه که به کوی گشتی نمرهکانی پیوه ری شیواز هکانی

فیروبون

ناستی به لگه داری	به های په یوه ندری پیوسون به کوی گشتی پیوانه که	ژ. برگه	ناستی به لگه داری	به های په یوه ندری پیوسون به کوی گشتی پیوانه که	ژ. برگه
0.000	.755**	۱۹	0.000	.786**	۱
0.015	.512*	۲۰	0.000	.759**	۲
0.001	.671**	۲۱	0.020	.734**	۳
0.001	.662**	۲۲	0.004	.594**	۴
0.003	.606**	۲۳	0.000	.798**	۵
0.000	.753**	۲۴	0.000	.699**	۶
0.012	.527*	۲۵	0.000	.721**	۷
0.003	.608**	۲۶	0.000	.793**	۸
0.001	.677**	۲۷	0.000	.694**	۹
0.000	.794**	۲۸	0.003	.604**	۱۰
0.045	.431*	۲۹	0.006	.562**	۱۱
0.027	.472*	۳۰	0.004	.593**	۱۲
0.000	.840**	۳۱	0.000	.684**	۱۳
0.004	.595**	۳۲	0.000	.768**	۱۴
0.003	.597**	۳۳	0.000	.731**	۱۵
0.001	.667**	۳۴	0.000	.825**	۱۶

0.010	.535*	۳۵	0.001	.665**	۱۷
			0.000	.842**	۱۸

۹-۳: جیگیری Reliability

مهبست له جیگیری فورم رادهی جیگیری نمر مکانی فورمی هس تاکیکه له ناو گروپینکی دیاریکراودا له دووباره تاقیکردنه موبیدا له دوو ماوهی جیاوازا به ههمان فورمی راوه گرگرتن. توئزهران بۆ دیاریکردنی جیگیری پئوانهکی چهندریگه یهکیان بهکار هینا وهک:-

۹-۳-۱: یهکهم: ریگهی تاقیکردنه وه ودووباره تاقیکردنه وه Test – Retest method

لهم ریگه یهیدا ئامرازی توئزینمه که دوو جار به سهر ههمان نمونه دا جیه جی ده کړیتمه به سهر جیک ماوهی زمه منیان له (14) رۆژ که متر نه بیت، دواتر ئه هاوکۆلکه په یوه ندییه ده ستمان ده کوهیت رادهی جیگیری پئوانه که نیشان ده دات، جیگیری پئوانه که به شتیوازی (Test-retest)، بوجاری یهکهم له ریگه وتی (2025/1/5) پئوانه که به سهر (40) خوتندکار دا جیه جیکرا، که به شتیک بوون له کۆمه لگهی توئزینمه وه و پیک هاتبوون له مرگه زی نیرو می، دواي تئیه ربوونی (15) رۆژ، له ریگه وتی (2025/1/۲۰) دووباره پئوانه که له سهر ههمان نمونه جیه جیکرایه وه، دواتر په یوه ندی له نئوان ئه نجامی یهکهم و دووم له ریگهی هاوکۆلکه ی په یوه ندی پیرسون (person) دۆزرایه وه، له ئه نجامدا ده رکوهت به های په یوه ندی نئوان ئه نجامدانی یهکهم و دووم بریتیه له (0.98)، ئه مهش په یوه ندی به هیزه و ناماژیه بۆ ئه وهی جیگیری پئوانه که به رزه. هس وهک له خشته ی ژماره (۶) دا روونکراوته وه.

خشته ی (۶): هاوکۆلکه ی جیگیری بۆ پئوانه ی شتیوازهکانی فیربوون

جی به جیکردن	ناوهندی ژمیره یی	لادانی پئوه ری	هاوکۆلکه ی جیگیری
یهکهم	130.1500	30.21424	.983**
دووم	129.1250	25.54050	

۹-۳-۲: دووم: ریگهی ئه لفا-کروئباخ:

توئزهران جیگیری پئوانه کیان به ریگهی ئه لفا کروئباخ دۆزیه وه، که یه کیکه له ریگهکانی دیاریکردنی گونجاندنی ناوهکی، پاش جیه جیکردنی پئوانه که به سهر (40) خوتندکاری نمونه ی سهر منای ده رکوهت، ریژه ی جیگیری پئوانه که بریتیه له (0.985) ئه مهش جیگیری به رزه.

۹-۳-۱: تاییه تهنه دی پئوانه ی شتیوازهکانی فیربوون

توئزهران دواي ئه وهی راستگۆی و جیگیری بیان بۆ پئوانه ی (شتیوازهکانی فیربوون) دیاریکرد، پئوانه که به شتیوهی کۆنایی (35) برگهی مایه وه، هس وهک له پاشکۆی ژماره (۵) دا روونکراوته وه، به شتیوه کی گشتی برگهکان روون

بوون له لای خویندکارانی زانکۆی سلیمانی و کاتی پنیویست بۆ وهلامدانمهوه (5) خولهك بوو، ههروهها بزاردهکانی وهلامدانمهوه لهناوهروکی برگهکان بهجۆری پینج بزارده دارنیزرابوو واته(5)بزارده لهبهرامبهر برگهکان ههیه، که بریتین له(همیشه، زورجار، ههندیکجار، بدهگهن، ههگیز)، بههای بزاردهکان بریتیه له(1،2،3،4،5)بههمان ریزبندی بهرامبهر برگه نهڕینهکان نهرهکان پێچهوانه دهنهوه.

3-11: جیبهجیکردنی نامرازی توئینهوهکه بهشینهیهکی کۆتایی

دوای دلبابوونی توئهران له راستی و جیگیری نامرازهکیان ههستان، به دابهشکردنی راپرسهکه بهسههر سامپلی توئینهوهکه به شینهوهی کۆتایی، که پیک هاتبوو له(1022) خویندکار لهههردوو رهگهزی نیر و مئ له کۆلیجهکانی زانکۆی سلیمانی بۆ پیهوهی شنیواز مکانی فیربوون، له بهرواری (7-2-2025) بهشینهوهی دهستی و ئهلهکترونی، که پیکهاتبوو له(35) برگه بۆ پیهوهی (شنیواز مکانی فیربوون) دوای پیدانی روونکردنهوه له لایهن توئهرانهوه دهربارهی توئینهوهکه داویان له خویندکاران کرد به وردی و روونی وهلامی گشت برگهکان بدهنهوه، دواتر سههرجهم فورمی راپرسیهکانیان کۆکردهوه، ئهنجامدانهکه لهبهرواری (17-2-2025)کۆتایی پیهات.

3-12: هاوکیشه نامارییهکان:

1- تاقیکردنهوهی (t) بۆیهك نمونه (One Sample T-Test).

$$T. test = \frac{\bar{x} + M}{\frac{A}{\sqrt{N}}}$$

2- تاقیکردنهوهی (t) تائی بۆ دوو نمونهی سههر بهست (Independent Sample T-Test)

$$T. test = \frac{X_1 + X_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1)A_1^2}{n_1 + n_2 - 2} + \frac{(n_2 - 1)A_2^2}{n_1 + n_2 - 2} * \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2}\right)}}$$

(حمد، 2022: 32)

3- هاوکیشهی ئهنزفا (One way ANOVA).

$$SS = \sum (X - X^-)^2 = \sum X^2 - \frac{(\sum X)^2}{N}$$

4- هاوکۆلهکی پهیمهندی پیرسون (Person Correlation Coefficient)

$$r = \frac{\sum XY - \frac{(\sum x)(\sum y)}{n}}{\sqrt{\left[\sum X^2 - \frac{(\sum X)^2}{n}\right] * \left[\sum Y^2 - \frac{(\sum Y)^2}{n}\right]}}$$

5- ئهلفا-کرونیباخ (Alpha Cranach's)

$$A = \left(\frac{K}{K - 1}\right) * \left(1 - \frac{\sum_i^k = 1 S_i^2}{S_t^2}\right)$$

(محمد، ۲۰۲۲: ۱۰۷)

بهشی چواره م: خستنه پرووی نه انجامه کان و شیکردنه وه بیان

نم بهشه تاییه به شیکردنه وهی داتا کان و خستنه پرووی نه انجامه کان به پیی ریز بهندی نامانجه کانی توژی نه وه که له بهشی یه که می توژی نه وه که دیاری کراوه و رافه کردنیان .

نامانچی یه که م: زانیی ناستی شیواز هکانی فیروون لای خویندکارانی زانکوی سلیمانی به شیوه یه کی گشتی.

دوای کورکدنه وهی داتا کان و به کار هینانی تاقیکردنه وهی تائی (T-test) بو یه که نمونه به به کار هینانی بهر نامهی ناماری (SPSS)، له نه انجامه دهر کهوت، که نرخ (t) همژ مارکراو (15.535) گهور منتره له نرخ (t) خستیهی، که (1.64) بو و به ناومندی گریمانهیی (105) و به نمره ی نازادی (1021) له ناستی به لگه داری (0.05)، هه وه که له خستیهی ژماره (۷) دا روونکر اوته وه، واته جیاوازی به لگه داری ناماری به دیده کردیت، نه مهش نه وه دهر ده خات، که شیواز هکانی فیروون له ناستیکی بهر زدا به لای خویندکارانی زانکوی سلیمانی.

خستیهی ژماره (۷)

نه انجامه کانی تاقیکردنه وهی تائی (یه که نمونه) بو نمره کانی خویندکارانی زانکوی سلیمانی به شیوه یه کی

گشتی بو پیوه ری شیواز هکانی فیروون

ناستی به لگه داری 0.05	به های تائی		نمره ی نازادی	ناومندی گریمانهیی	لادانی پیوه ری	ناومندی ژمیره یی	نمونه
	خستیهی	همژ مارکراو					
به لگه داره	1.64	15.535	1021	105	12.98567	131.3102	1022

وه که له خستیهی ژماره (15) دا دهر ده کهوت، به های (t) همژ مارکراو یه که سانه به (15.535)، به های (t) خستیهی یه که سانه (1.64) و نمره ی نازاد یه که سانه (1021) له ناستی به لگه داری (0.05) دایه. له بهر نه وهی، که به های (t) همژ مارکراو (15.535) گهور منتره له به های (1.64) خستیهی، به م جو ره دهر ده کهوت که ناستی شیواز هکانی فیروون لای خویندکارانی زانکو (سامپلی توژی نه وه که) به شیوه یه کی گشتی له ناستیکی بهر زدا به، توژی هان هوکاری نم نه انجامه ده که پیوه بو نه وهی تاکه کانی سامپلی توژی نه وه که خاومنداریتی ناراستیهی کی پوزنتیف ده کهن بهر ام بهر گو راوی شیواز هکانی فیروون، له هه مان کاتدا خویندکاران درک به گرنگی و تاییه تمهندی پروسه ی خویندن و فیروون ده کهن.

نامانچی دووه م: زانیی ناستی شیواز هکانی فیروون لای خویندکارانی زانکو (سامپلی توژی نه وه) به پیی گو راوی ره گمز (نیر و می).

بو زانیی نم جیاوازی به توژی هان ناومندی ژمیره ی و لادانی پیوه ریان بو نمره کانی ره گمز ی نیر و می لای خویندکارانی زانکوی سلیمانی له سه ر پیوه ری شیواز هکانی فیروون دهر هینا، پاشان به به کار هینانی تاقیکردنه وهی تائی (T-test) بو دوو نمونه ی سه ر به خو به پشت به ستن به بهر نامهی ناماری (SPSS)، دهر کهوت نرخ به های (t)

sjh@univsul.edu.iq

(ی نهژمار کراو یهکسانه به (5.170) بنمره ی نازاد (1020)، لهسه ناستی به لگه داری (0.05)، وهک لهخشته ی ژماره (8) دا خراو مترو و.

خشته ی ژماره (8)

نهجامی تافیکردنه وه ی تائی (t) (دوو نمونه) بۆ نمره کانی خویندکارانی زانکۆی سلیمانی (سامپلی توژی نه وه) لهسه پیره ی شیواز هکانی فیربوون به پپی گورای ره گز (نیر و می)

ناستی به لگه داری 0.05	به های تائی		نمره ی نازادی	لادانی پیوره ی	ناومندی ژمیره یی	ژماره	ره گز
	خشته یی	ههژمار کراو					
به لگه داره	1.96	5.170	1020	14.129	127.466	255	نیر
				25	7		
				12.329	132.588	767	می
				3	0		

وهک لهخشته ی ژماره (16) دا دهمکه ویت ، به های (t) نهژمار کراو یهکسانه (5.170) و به های خشته یی یهکسانه (1.96) و نمره ی نازاد یهکسانه به (1020) له ناستی به لگه داری (0.05) دایه، لهسه نه وه ی به های (t) ههژمار کراو گهورتره له به های (t) خشته یی ، بهم جور هه دهمکه ویت، که جیاوازی به لگه داری ههیه له نیتوان ناومندی ژمیره یی نمره کانی ره گزی نیر و می لای خویندکارانی زانکۆی سلیمانی لهسه پیره ی شیواز هکانی فیربوون به پپی گورای ره گز ، که لهسه ژه موندی ره گزی می دایه. توژی ره ان پیمان وایه هۆکاری ئەم نهجامهش دهگه رینه وه بۆ نه وه ی که ره گزی می زیاتر ته رکیزیان لهسه خویندنه و دهتوانن له هه مان کاتدا چهند شیوازی که به کار بهینن بۆ فیربوون و شاره زابوون له بابته و زانیار به یه کان، له هه مان کاتدا توژی ره پپی وایه بوونی ئەم جیاوازی به په موندی به لایه نی نابووری و کۆمه لایه تیه وه ههیه به جوریک، که دوا ی ته واکردنی خویندن خویندکاران ناتوانن به زووی دابمه زین، ئەمهش وای له خویندکارانی ره گزی (نیر) کردوه، که هاوشانی خویندنه که بیان هه ولی ئیشکردنی دیکه بدن، تا وهکو پشت به خویان به سه تن به پچه وانه ی ره گزی (می)، که هه لدهدات بۆ دهور و بهری به سه لمینیت که کچانیش دهتوانن سه رکه و تووین که خویندن و وهک ره گزی نیر بینه خاومنی بروانامه و ئیشی خویان ئەم نهجامهش هاوشیوهیه له گه ل توژی نه وه ی (جینیفرو دیفد و هوی، 2009).

نامانجی سه یه م: زانینی ناستی شیواز هکانی فیربوون لای خویندکارانی زانکۆی سلیمانی (سامپلی توژی نه وه) به پپی گورای به پپی گورای کۆلجه کانی زانکۆ.

۴-۲: دهر نه انجامهکان

- ۱- ئاستی شیواز مکانی فیربوون لای خویندکارانی زانکو به شیوهیهکی گشتنی له ئاستیکی بهرز دایه.
- ۲- جیاوازی ناماری له ئاستی شیواز مکانی فیربوون لای خویندکارانی زانکو بهیپی گۆراوی رهگمز (نیر و مئ) ، کهله بهرز موهندی رهگمزی مئ دایه..
- ۳- هیچ جیاوازییهکی ناماری نییه له ئاستی شیواز مکانی فیربوون لای خویندکارانی زانکو بهیپی کولجهکانی زانکو.

۴-۳: راسپاردهکان

- تویژهران دواي ئهوهی گهیشتنه ئه انجامهکان له بهر روشنایی ئهه ئهجامانهدا چهند راسپاردهیهک دهخهنه روو:-
- ۱- زانکۆکان پلانئیکی توکمه دابریژن سهبارهت به چۆنیهتی ئاشنابوونی خویندکاران به شیوازه جیاوازهکانی فیربوون بهمه بهستی سوده گرنتی زیاتر له پرۆسهی فیربوون و فیرکردن.
 - ۲- مامۆستایان لهکاتی وتنهوهی بابهتهکاندا زیاتر رهچاوی جیاوازی تاکایهتی لهشیوازی فیربوونی خویندکاراندا بکهن.

۴-۴: پینشیارهکان

- ۱- ئهجامدانی ههمان تویژینهوه له شار مکانی تری ههریمی کوردستان و فراوانتر کردنی نمونهی تویژینهوهکه.
- ۲- ئهجامدانی تویژینهوه لهسهه شیواز مکانی فیربوون و پهیمهندی به دهستکوهتی ئهکادیمییهوه لای خویندکارانی زانکو.
- ۳- ئهجامدانی تویژینهوه لهسهه شیواز مکانی فیربوون و پهیمهندی بهگۆراوهکانی تری وهک(بیرکردنهوهی ئهرینی ، گونجانی دهروونی ، گونجانی کۆمه لایهتی ، پالنهری خویندن).
- ۴- ئهجامدانی تویژینهوه دهر بارهی کاریگهری شیواز مکانی فیربوون لهسهه دهستکوهتی ئهکادیمی خویندکارانی زانکو

سهه چاوهکان

یهکههه : سهه چاوه کوردیههکان:

- بۆکانی، سابیر بکر (۲۰۱۶) : میتۆدی تویژینهوهی زانستی، خانهی چاپ و بلاوکرارهی چوارچرا، چاپی یهکههه، سلیمانی.
- حمد، هیژا عبدالله (۲۰۲۲): ههلهسهنگاندنی پرسپارهکانی تاقیکردنهوهی نیشتمانی بابهتی میژوو بۆ پۆلی (۱۲) ی ویزهیی له بهر روشنایی پۆلئینی بلۆم له روانگهی مامۆستایانی بابهتهکهوه. گۆفاری زانکوی گهرمیان ژماره ی (۴).

- محمد، سرکومت جمال(۲۰۲۲): ناستی بهکارهینانی تهکنه لوجیای زانیاری و پهیوهندیکردن و پهیوهندی بهیالنهیری فیروون و زیرمکی هه لچوونی لای خویندکارانی زانکوی سلیمانی، گوفاری زانکوی سلیمانی بهشی(B) زانسته مروفايه تیهکان، ژماره ۱ (۷۱).
- قهرمچتانی، کهریم شریف(۲۰۰۸): سایکولوژیای پهروردهیی، چاپخانهی پهیوهندی، چاپی بهکهم، سلیمانی.

دووه م : سه رچاوه عه ره بییهکان:

- أبوهاشم، السید (2000): أسالیب التعلّم في ضوء نموذجي كولب وانتوستل لدى طلاب الجامعة دراسة عملية. جامعة الأزهر، مجلة كلية التربية، العدد (93).
- جابر، لیانا، و مها القرعان (۲۰۰۴)، أنماط التعلّم- النظرية والتطبيق، (ط۱)، مركز القطان للبحث والتطوير التربوي، رام الله، فلسطين.
- جاري، نعیمه (۲۰۱۵) : عالقة أسالیب التعلّم كنمط من أنماط معالجة المعلومات بدافعية الإنجاز والتوافق الدراسي لدى تلاميذ السنة الثانية ثانوي، جامعة قاصدي مرباح ورقلة، كلية العلوم الإنسانية والاجتماعية، قسم علم النفس وعلوم التربية.
- حمدان، محمد زياد (1985): خرائط أسالیب التعلّم وتخطيطها واستخدامها في ترشيد التربية المدرسية، ط 1، دار التربية الحديثة، عمان، الأردن.
- خالدی، وسام (۲۰۱۸ - ۲۰۱۹): أسالیب التعلّم وفق نموذج هيرمان الرباعي HBDI وعلاقتها بالتخصص الدراسي لدى تلاميذ السنة الثانية ثانوي "دراسة ميدانية بثانوية لغويل منفوخ-جمورة"، رسالة ماجستير جامعة محمد خيضر - بسكرة، كلية العلوم الإنسانية والاجتماعية، قسم العلوم الاجتماعية، الجمهورية الجزائرية الديمقراطية الشعبية.
- الدار، فاطمة زين(۲۰۱۵): دور التعلّم التعاوني في تنميه السلوك الاجتماعي لدى طالب الجامعي، كلية العلوم الاجتماعية والانسانية، قسم علم الاجتماع.
- الزيات، فتحي مصطفى (۲۰۰۴): سيكولوجية التعلّم بين المنظور الارتباطي والمنظور المعرفي، سلسلة علم النفس المعرفي، ط 2، دار النشر للجامعات، القاهرة.
- عبدالحسين، وسام صلاح(2015): التعلّم المتناغم مع الدماغ(تطبيقات لأبحاث الدماغ في التعلّم)، ط 1، دار الكتب العلمية، بيروت-لبنان.
- عبدالرحمن، انور حسين و عدنان حقي شهاب(2007): لانماطا لمنهجية و تطبيقاتها في العلوم لانسانيه و التطبيقية، شركه الوفاق، ط 1، بغداد.
- العبدان، عبد العزيز عبد الرحمن(۱۹۹۳): تأثير الأسلوب المعرفي المستقل – المعتمد في استخدام استراتيجيات تعلم اللغة الثانية، مجلة رسالة الخليج العربي، العدد 48.
- العبودي، سهام علي عبدالله(2010): أسالیب التعلّم لدى الطلبة المتميزين وأقرانهم العتياديين في المرحلة الإعدادية على وفق بعض المتغيرات، رسالة ماجستير غير منشورة، كلية التربية للبنات، جامعة بغداد.
- العزاوي، رحيم يونس (2008) : مقدمة في المنهج البحث العلمي، دار دجلة – عمان

- عبيسة، نورية حسن منصور (٢٠١٦) : أساليب التعلم: مفهومها وأبعادها والعوامل المشكلة لها حسب نموذج كولب للتعلم الخبراتي، مجلة وادي النيل للدراسات والبحوث - العدد العاشر.
- العثمان، باسم عبدالعزيز عمر (٢٠٠٩): مناهج البحث الجغرافي و تطبيقاتها في الجغرافيا البشرية، ط1، دار السياب للطباعة والنشر والتوزيع، الأردن.
- عيسى، مراد علي سعيد (٢٠٠٦): الضعف في القراءة و أساليب التعلم. دار الوفاء لدنيا الطباعة والنشر.
- الفقهاء، عصام نجيب (2002) أنماط تعلم طلبة المدارس الثانوية التابعة لمديرية تربية عمان الثانية في الأردن وعالقتها بمتغيرات (الجنس، التخصص، مستوى التحصيل الدراسي، ودخل الأسرة) مجلة دراسات العلوم التربوية، مج، 29 العدد ١ .
- قاجوم، خديجة حامد على، (٢٠٢١) : أساليب التعلم المفضلة لدى الطلاب جامعة الزيتونة يف ضوء ببعض المتغيرات الديموغرافية وفق نموذج كولب، كلية التربية، جامعة الزيتونة، ليبيا، مجلة العلوم الإنسانية والطبيعية المجلد (٢) العدد (١١).
- كشرود، عمار الطيب (2007): البحث العلمي ومناهجه في العلوم الاجتماعية والسلوكية، دار المناهج للنشر، عمان.
- المسيعدين، محمد بشير، (٢٠١١): أثر نمط التعلم لدى طلبة جامعة مؤتة حسب نموذج كولب في كل من ذكائهم الانفعالي ودافعيتهم للإنجاز، رسالة الماجستير- في علم النفس التربوي_ قسم علم النفس، جامعة مؤتة، الكرك، الاردن.
- الوقاد، مهاب محمد جمال الدين، (٢٠١١) : التصورات الضمنية عن القدرة العقلية العامة وتوجهات أهداف الأنجاز لدى طالب الجامعة ذوي التفضيلات المختلفة من أساليب التعلم. كلية التربية، جامعة بنها.

سنيهم : سهر چاوه نينگليزييه كان

- Bogod. E . (2002): learning style & Multipe Intelligence Vancouver island Iuvisable Disability Associations Vallable on VIDA Website [http // www.idpride.net](http://www.idpride.net)
- Lawrence , G. (1984): Synthesis of learning style research involving the MBTI, Journal of psychological . type 8.
- Robotham . d . (1999): The application of learning style in higher education teaching [www.2glos.ac.uk /gdn/discuss/kolb2.htm](http://www.2glos.ac.uk/gdn/discuss/kolb2.htm).

أسالیب التعلّم لدى طلبة جامعة السلیمانیة

فهрман فایق فتاح

farman.fatah@univsul.edu.iq

جامعة السلیمانیة کلیة التریبة الأساسیة
قسم ریاض الأطفال / تخصص: علم النفس
التربوي

أ.م.د. عبدالصمد أحمد محمد

abdulsamad.mohammed@univsul.edu.iq

جامعة السلیمانیة کلیة التریبة الأساسیة قسم
ریاض الأطفال

ملخص الدراسة:

تهدف هذه الدراسة إلى معرفة مستوى أسالیب التعلّم لدى طلبة جامعة السلیمانیة، وكذلك ومعرفة مستوى أسالیب التعلّم وفقاً لمتغیر الجنس والکلیة. استخدم الباحثون المنهج الوصفي الارتباطي. يتكون مجتمع البحث من جميع طلبة جامعة السلیمانیة للعام الدراسي (2024-2025) في الفصل الصباحي، والبالغ عددهم (20629) طالباً وطالبة. تكونت عينة الدراسة من (1022) طالباً وطالبة، تم اختيارهم عشوائياً من الصف الدراسي المناسب، والأدوات المستخدمة هي مقياس (أسالیب التعلّم) الذي أعده الباحثان، وبعد استخراج الصدق والثبات، تم تطبيق المعايير، و من أهم الأدوات الإحصائیة المستخدمة هي (المتوسط الحسابي، والانحراف المعياري، ومعامل ارتباط بيرسون، وألفا كرونباخ، واختبار (ت)، وتحليل التباين). وأخيراً توصل الباحثون إلى عدد من الاستنتاجات والتوصيات، ومن أهم نتائج البحث:

1. مستوى أسالیب التعلّم لدى طلبة الجامعة مرتفع بشكل عام.
2. يوجد فرق إحصائي في مستوى أسالیب التعلّم لدى طلبة الجامعة وفقاً لمتغیري الجنس (ذكور وإناث) لصالح الإناث.
3. لا يوجد فرق إحصائي في مستوى أسالیب التعلّم لدى طلبة الجامعة وفقاً للكليات الجامعية.

الكلمات المفتاحیة: التعلّم، أسالیب التعلّم.

Learning styles among students of Sulaimani University

Farman Faeq Fatah
farman.fatah@univsul.edu.iq
Sulaimani University College
of Basic Education
Department of
Kindergarten/Specialty:
Educational Psychology

**Asst. Prof. Dr. Abdulsamad Ahmed
Mohammed**
abdulsamad.mohammed@univsul.edu.iq
College of Basic /Sulaimani University
Education Department of
Kindergarten

Abstract

The aim of this study is to determine the level of learning styles among students of Sulaimani University, as well as to determine the level of learning styles according to the variable of gender, college. The researchers used descriptive relationship method. The research community consists of all students of Sulaimani University for the academic year (2024-2025) in the morning class, which number (20629) students. A sample of 1022 male and female students was randomly selected from the appropriate class levels. The study employed a researcher-constructed criterion to assess learning methods. The criterion's validity and reliability were established prior to its implementation. The most important statistical tools used are arithmetic mean, standard deviation, Person's correlation coefficient, Cronbach's alpha, t-test, ANOVA. Finally, the researchers reached a number of conclusions Recommendations, which are the most important findings of the study:

1. The level of learning methods among university students is generally high.
2. The statistical difference in the level of learning methods among university students according to gender variables (male and female) is in favoring of females.
3. There is no statistically significant difference in learning styles according to college affiliation.

Keywords: Learning, learning styles.